

Selskapskontroll 2015

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS
på vegne av kontrollutvalget i Våler
kommune.

OVERORDNET SELSKAPSKONTROLL Av kommunens deleide aksjeselskap

Hedmark Revisjon IKS

Postadresse: Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
Hjemmeside: www.hedmark-revisjon.no
E-post: post@hedmark-revisjon.no

Org.nr: 974 644 576 MVA

Forord

Det er første gang at det er blitt foretatt denne typen undersøkelser i Glåmdalskommunene. Bestillingen ble gjort likelydende i alle 7 kontrollutvalg og revisjonen har brukt samme metoder hos alle kommuner.

Rapportutkastet har vært sent på høring til rådmannen og høringsuttalelsen fremkommer av rapporten.

Rapporten, som utgjør prosjektets sluttprodukt, avleveres herved til revisjonens oppdragsgiver, kontrollutvalget i Våler kommune.

Forvaltningsrevisor Mathias Grendahl Sem har vært utøvende revisor og ført rapporten i pennen. Lina Kristin Høgås har vært oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for prosjektet og har kvalitetssikret arbeidet.

Hedmark revisjon IKS ønsker å takke kontaktpersonene i Våler kommune for deres samarbeid. Vi takker samtidig kontrollutvalget for oppdraget.

Kongsvinger, 3.6.2015

Lina Kristin Høgås

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Mathias Grendahl Sem

Mathias Grendahl Sem

Utøvende forvaltningsrevisor

Innhold

1	SAMMENDRAG	5
2	BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	6
3	FORMÅLET MED SELSKAPSKONTROLLEN	6
4	PROBLEMSTILLINGER	6
5	METODE	7
6	KONTROLLKRITERIER	7
7	KOMMUNENS DELEIDE SELSKAPER	8
8	INNHENTEDE DATA OG VURDERING	8
8.1	PROBLEMSTILLING NUMMER 1, HVILKEN OVERSIKT HAR KOMMUNENE OVER SINE DELEIDE SELSKAPER?	8
8.1.1	<i>Kontrollkriteria</i>	8
8.1.2	<i>Data</i>	9
8.1.3	<i>Konklusjon</i>	9
8.2	PROBLEMSTILLING NUMMER 2, HVORDAN VURDERER KOMMUNEN VERDIEN OG NYTTEN AV SITT EIERSKAP?	9
8.2.1	<i>Kontrollkriteria</i>	9
8.2.2	<i>Data</i>	9
8.2.3	<i>Konklusjon</i>	10
8.3	PROBLEMSTILLING NUMMER 3, HVORDAN RAPPORTERER DE DELEIDE SELSKAPENE TIL KOMMUNEN OG HVEM BEHANDLER EVENTUELT RAPPORTENE?	10
8.3.1	<i>Kontrollkriteria</i>	10
8.3.2	<i>Data</i>	11
8.3.3	<i>Konklusjon</i>	11
8.4	PROBLEMSTILLING NUMMER 4, HVORDAN FØLGER KOMMUNEN OPP SINE DELEIDE SELSKAPER?	11
8.4.1	<i>Kontrollkriteria</i>	11
8.4.2	<i>Data</i>	11
8.4.3	<i>Konklusjon</i>	12
9	AVSLUTTENDE KONKLUSJONER	12
10	ANBEFALINGER	12

11	HØRINGSUTTALELSER.....	12
12	KILDER.....	13

1 Sammendrag

Våler kommune er deleiere i 3 ikke kommunale aksjeselskaper. Kommunen har selv oversikt over hvilke selskaper dette er. De har ikke etablert noen overordnede kriterier som de vurderer verdien og nytten av eierskapet ut ifra. Kommunen mottar årsrapporter og innkallinger til generalforsamlinger fra sine deleide selskaper. De sender ordfører eller en som ordfører har utpekt som representant til generalforsamlinger.

Revisor anbefaler at Våler kommune kan vurdere å rullere sin nåværende eierskapsmelding, og i en ny melding ha med en oppdatert liste over sine deleide selskaper. De kan også komme videre i prosessen med utarbeidelsen av en eierskapsstrategi som kan gi retningslinjer for hvorfor kommunen skal være eier i et selskap.

2 Bakgrunn for prosjektet

I henhold til kommuneloven § 77 femte ledd skal kontrollutvalget påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget i Våler kommune bestilte i møte datert 9.12.2014 en overordnet selskapskontroll av kommunes deleide selskaper. Bestillingen bygger på plan for selskapskontroll som slår følgende fast:

«Ved neste planperiode vil det bli tatt en gjennomgang av alle deleide selskaper som Våler kommune har en eierandel i, for å se hvordan kommunene følger opp selskapene og hvordan selskapene rapporterer».

Rapporten vil med dette ta for seg de selskaper som kommunen kun eier en del av. Dette er selskaper, der kommunens eierandel som regel er for lav til at det er aktuelt å bestille en egen selskapskontroll på kun det selskapet.

3 Formålet med selskapskontrollen

Formålet med en eierskapskontroll er å se på hvordan kommunenes eierinteresser i selskaper utøves, og om eierstyringen er i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Det sees på hvordan eierstyringen er forankret og hvordan eierskapet følges opp i selskaper som kommunen eier sammen med private aktører.

4 Problemstillinger

Bestillingen er utført med følgende fire problemstillinger:

- Hvilken oversikt har kommunen over sine deleide selskaper?
- Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?
- Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?
- Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper.

5 Metode

Datainnsamlingen til denne rapporten er gjennomført ved bruk av to samfunnsvitenskapelige metoder, intervjuer og dokumentanalyse.

Det er foretatt dokumentanalyser av relevante kommunale dokumenter, i hovedsak kommunens eierskapsmelding.

Det er også foretatt intervjuer av oppnevnt kontaktperson i kommunen. Den oppnevnte personen er den i kommunens administrasjon som til daglig har mest å gjøre med dette feltet.

6 Kontrollkriterier

Kontrollkriterier er de krav eller forventinger som funnene i selskapskontrollen skal vurderes opp mot. Disse skal være utledet fra autoritative kilder innenfor det reviderte området, og kan eksempelvis være lovverk, politiske vedtak m.v. Kriteriene fungerer på samme måte som revisjonskriterier gjør i en forvaltningsrevisjonsrapport, men siden en selskapskontroll ikke er underlagt de samme kvalitetskravene som en forvaltningsrevisjonsrapport (RSK001), vil det være en kortere utledning av kontrollkriteriene.

I denne rapporten vil kontrollkriteriene bli hentet fra følgende to kilder, dokumentet «God selskapsstyring i Våler kommune» og KS «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak».

Dokumentet «God selskapsstyring» er en veileder for selskap styring som ble utarbeidet i felleskap av alle rådmennene i Glåmdalskommunene. Dokumentet er følgende vedtatt av alle de 7 kommunene.

KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» består av 19 temaer med tilknyttede anbefalinger.

7 Kommunens deleide selskaper

Selskapets navn	Aksjeandel	Aksjeantall
Eidsiva Energi As	0,026 %	
NAF trafikkcenter	10,35 %	
Destinasjon Sør-Hedmark AS	2,3 %	5

8 Innhentede data og vurdering

8.1 Problemstilling nummer 1, Hvilken oversikt har kommunene over sine deleide selskaper?

8.1.1 Kontrollkriteria

I KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» står det under punkt nummer 2, Utarbeidelse av Eiermeldinger, at en Eiermelding bør inneholde:

«Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og interkommunale samarbeidstiltak»

Revisor tolker innholdet til også å gjelde deleide aksjeselskap, som på tross av at de ikke i hovedsak er en del av kommunens tjenesteproduksjon, må regnes som en del av kommunens virksomhet all den tid kommunen faktisk er eiere.

Det står videre under punkt nummer 6, tilsyn og kontroll at de anbefaler at:

«Administrasjonssjefen bør sørge for at de folkevalgte og innbyggerne lett kan finne informasjon med oversikt over selskapene kommunen har eierinteresser i».

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det at:

- **Kommunen bør ha en oversikt over sine deleide selskaper**
- **Denne oversikten bør befinne seg i kommunens eierskapsmelding**

8.1.2 Data

Kommunen har en oversikt over sine deleide selskaper. Kommunens eierskapsmelding er fra 2012 og inneholder med det ikke en oppdatert liste over selskapene. Kommunen har selv oversikten sin i regnskapssystemet.

8.1.3 Konklusjon

Kontrollkriteriene er oppfylt

8.2 Problemstilling nummer 2, Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?

8.2.1 Kontrollkriteria

I «God selskapastyrings» sitt kapittel 3, kommunens styring av egne selskaper og eierinteresser står det blant annet

«Men det er ikke gitt at kommunens strategi for eierskapet implementeres bare gjennom valg av gode personer til styret, representantskap eller generalforsamling. Den viktigste betingelsen er at kommunestyret som sådan har en gjennomdrøftet og etablert strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap»

Det er siste setning i sitatet over som er relevant i denne sammenhengen, nemlig at kommunestyret har vedtatt en strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det følgende:

- **Kommunen bør ha utarbeidet konkrete kriterier som de kan vurdere verdien og nytten av eierskapet opp mot.**

8.2.2 Data

Kommunens administrasjon mener at det ikke finnes noen konkrete kriterier som det kan gjøres vurderinger av eierskapet opp mot. Vurderinger om eierskap blir gjort fra sak til sak og det ligger trolig ikke en helhetlig plan til grunn for eierskapet. For deleide selskaper er det

trolig mer det emosjonelle som spiller inn, mens det er mer gjennomtenkte valg når det kommer til heleide selskaper. Administrasjonen er ikke kjent med at det har blitt gjort noen vurderinger rundt de eierskapene som kommunen nå har.

Det ble i forbindelse med den siste eierskapsmeldingen vedtatt at kommunen skulle utarbeide en konkret eierskapsstrategi, men dette er trolig ikke blitt tatt videre.

8.2.3 Konklusjon

På tross av at kommunen ikke har utarbeidet noen konkrete kriterier, så har de gjort seg opp en mening for hvorfor de har eierandeler i de aktuelle selskaper. Kontrollkriteriet er delvis oppfylt.

8.3 Problemstilling nummer 3, Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?

8.3.1 Kontrollkriteria

Deleide aksjeselskap rapporterer i hovedsak gjennom utsendelse av årsmelding og innkalling til generalforsamling.

I dokumentet «God eierstyring» står det under kapittel 2.3 Aksjeselskap at eierrollen skal utøves gjennom deltagelse i generalforsamlingen, siden dette er det øverste styringsorganet i et aksjeselskap. For at kommunen skal kunne sende en delegat til generalforsamlingen må de sikre seg gode rutiner for innhentning av invitasjon til dette.

Dokumentet skriver i kapitel 3.4 om rådmannens rolle, at rådmannens formelle rolle er: *«Avgrenset til å forberede og legge frem saker fra selskapene til politisk behandling i formannskap og kommunestyre»*. Det vil si at rådmann må ha en oversikt over den innrapporteringen som forekommer fra selskapene.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det:

- **Kommunen bør sikre seg rutiner rundt innhentning av rapporter fra de deleide selskapene.**

8.3.2 Data

Kommunen blir tilsendt årsrapporter og innkalling til generalforsamling fra de deleide selskapene. Disse er adressert til kommunens postmottak og blir så videresendt til rådmann og ordfører.

8.3.3 Konklusjon

Kontrollkriteriet er oppfylt.

8.4 Problemstilling nummer 4, Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper?

8.4.1 Kontrollkriteria

Dokumentet «God selskapsstyring» slår som nevnt fast at det øverste styringsorganet i et aksjeselskap er generalforsamlingen. Deltagelse der er da en naturlig måte å følge opp selskapet på. Et interessant spørsmål blir da hvem som representerer kommunen og med hvilken myndighet. I «God selskapsstyring» blir rollene til formannskapet, ordfører og rådmann drøftet. Dokumentet sier at det i hovedsak er ordfører som møter i generalforsamlinger, men at det ofte ikke er foretatt noen avgrensinger rundt hva ordførers mandat er.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med bakgrunn i det overnevnte følgende:

- **Kommunen bør følge opp sine deleide selskaper gjennom deltagelse på generalforsamling.**
- **Hvis kommune velger å ikke sende ordfører, bør det sendes en annen representant som har med seg fullmakt.**

8.4.2 Data

Våler kommune følger opp sine deleide selskaper ved å sende enten ordfører eller noen som ordfører har utpekt, som representant til generalforsamlinger. Utover dette foreligger det ingen andre oppfølgingsrutiner.

Kommunen har ingen ansatte i sin administrasjon som har fått definert et spesifikt ansvar med oppfølging av kommunens deleide selskaper.

8.4.3 Konklusjon

Revisor anser kontrollkriteriet som oppfylt

9 Avsluttende konklusjoner

Våler kommune har en god oversikt over sine deleide selskaper. Denne oversikten kunne ideelt sett ha befunnet seg i en oppdatert eierskapsmelding. Kommunen har ingen overordnede kriterier for vurderinger av nytten og verdien ved sitt eierskap. Våler kommune mottar de rapporter fra sine deleide selskaper som de skal, og deltar på generalforsamlinger med ordfører eller en som ordfører har utpekt.

10 Anbefalinger

Våler kommune kan vurdere å rullere sin nåværende eierskapsmelding og i en ny melding ha med en oppdatert liste over sine deleide selskaper. De kan også komme videre i prosessen med utarbeidelsen av en eierskapsstrategi som kan gi retningslinjer for hvorfor kommunen skal være en eier i et selskap.

11 Høringsuttalelser

12 Kilder

Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak (2014) KS

Eiermelding Våler kommune (2012) Våler kommune

God selskapsstyring i Glåmdalen (2009) Rådmennene i Glåmdalskommune

Image courtesy of stockimages at FreeDigitalPhotos.net